

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce: **Ing. arch. M. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, 170 00 Praha 7, ve věci ochrany před nezákonným zásahem a na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2013, č. j. 3 A 25/2013 – 20,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou doručenu Městskému soudu v Praze dne 27. 2. 2013 se žalobce domáhá ochrany před nezákonným zásahem a ochrany proti nečinnosti žalovaného v souvislosti s jeho žádostí o uznání rovnocennosti vzdělání z roku 2006. Současně žalobce městský soud požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[2] Městský soud žalobce přípisem ze dne 7. 3. 2013, č. j. 3 A 25/2013 – 7, vyzval, aby ve lhůtě 14 dnů soudu doložil vyplněné potvrzení o majetkových a osobních poměrech, jehož formulář připojil k přípisu. Žalobce nato městskému soudu zaslal podání označené jako sdělení a žádost. Uvedl, že neví, které jeho žaloby se předmětný přípis soudu týká a žádal o prodloužení lhůty pro odpověď. Dále k požadavku o doložení majetkové situace připomněl, že městský soud již toto posoudil ve věci sp. zn. 3 Na 165/2012 a žádal o sdělení, zda i přesto bude nutné vyplnit soudem zasláný formulář. Konstatoval též, že trvá na ústním jednání ve věci a že nedokáže doložit vyčíslení nákladů řízení; řádově se však bude jednat o statisíce či miliony.

[3] Městský soud přípisem ze dne 31. 5. 2013, č. j. 3 A 25/2013 – 14, žalobci opětovně zaslal formulář týkající se osobních a majetkových poměrů. K tomu žalobce vyzval, aby s ohledem na jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce formulář vyplnil a doložil příslušnými listinami ve lhůtě dvou týdnů. Žalobce reagoval podáním označeným jako „stížnost na dosavadní průběh řízení a opakování dotazů“. Stěžoval si, že dosud nebylo zodpovězeno na jeho předchozí dotazy, např. označení jeho podání a vyplnění formuláře. Dále namítal, že případ nebyl přidělen advokátce a nebyl stanoven termín ústního jednání.

[4] Městským soud následně vydal dne 11. 7. 2013 pod č. j. 3 A 25/2013 – 20, usnesení, jímž zamítl žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce (výroky I. a II.) a vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku ve výši 4.000 Kč ve lhůtě sedmi dnů. V odůvodnění uvedl, že žalobce ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. nedoložil nedostatek prostředků. Opakovaná výzva soudu k doložení osobních a majetkových poměrů žalobce svědčí o jednoznačné vůli soudu zjistit a následně posoudit, zda žalobce je v dané věci účastníkem, který nemá dostatečné prostředky na zaplacení soudních poplatků. Snaha žalobce oddálit či vůbec neposkytnout soudu potřebné podklady pro posouzení jeho návrhu vznášením výše uvedených dotazů a podmiňování poskytnutí těchto pokladů zodpovězením předmětných otázek vyvolává důvodné pochybnosti o jejich účelovosti. Jelikož žalobce nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, není mu pak možné ani ustanovit zástupce. Skutečnost, že žalobci bylo usnesením městského soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 3 Na 165/2012 – 16, přiznáno osvobození od soudních poplatků, není pro věc rozhodná. Městský soud není tímto usnesením, které nadto neobsahuje žádné odůvodnění, při rozhodování nyní projednávané věci vázán.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[5] Žalobce napadl v záhlaví označené usnesení městského soudu včasnou kasační stížností. Namítal, že citovaným usnesením byla porušena jeho lidská práva, právní tradice, zvyklosti a základní procesní zásady. Tvrdil, že městský soud žalobu zamítl, aniž by mu dal možnost vyjádřit se před vydáním rozhodnutí. Městský soud v Praze podle jeho názoru ignoroval jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, čímž porušil zákon i práva garantovaná Ústavou a mezinárodními smlouvami. Současně žalobce požádal Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[6] Žalovaný se v poskytnuté lhůtě ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřipustnost. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

pokračování

[9] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení žalobce advokátem v řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77; všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná na www.nssoud.cz).

[10] Zdejší soud se však zabýval žádostí žalobce o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Dle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. *může být navrhopateli, u něbož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát.* Z důvodu zamezení řetězení problému zdejší soud neposuzoval, zda jsou u žalobce dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, ale zabýval se pouze hodnocením, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele v nynějším řízení. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není. Kasační stížnost splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu žalobce považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. V dané věci navíc jde o hodnocení otázky, zda žalobce doložil v řízení před městským soudem svou nemajetnost, tedy z podstaty věci nikoli o složité právní otázku, ale o otázku skutkovou. Všechny tyto důvody svědčí pro závěr, že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně žalobcových práv, proto mu zdejší soud neustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[11] Jelikož je kasační stížností napadené usnesení městského soudu v celém rozsahu, napadá žalobce (bez bližší argumentace) též výrok III. usnesení, jímž byl vyzván k zaplacení soudního poplatku. Podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. je kasační stížnost nepřijatelná mimo jiné i proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení. Rozhodnutím, jímž se upravuje vedení řízení je dle judikatury Nejvyššího správního soudu i výzva k zaplacení soudního poplatku ve formě usnesení. Jedná se o procesní výzvu směřující k ověření majetkových poměrů účastníka, nikoliv o rozhodnutí, kterým je zasahováno do jeho práv či povinností. Kasační stížnost (její část) směřující proti takovému rozhodnutí je proto s ohledem na výše citované ustanovení s. ř. s. nepřijatelná (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2006, č. j. 5 As 15/2005 - 47, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 - 47).

[12] Námitka žalobce, že městský soud jeho žalobu zamítl, aniž by mu dal možnost se k věci vyjádřit, není důvodná, neboť městský soud ve věci vůbec meritorně nerozhodoval (tj. nezamítal žalobu), a tudíž žalobce nemohl být na svých právech namítaným způsobem zkrácen. Konečně pokud jde o námitku, že městský soud ignoroval žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků, jakož i jeho návrh na ustanovení advokáta, lze namítané pochybení podle Nejvyššího správního soudu podřadit pod kasační důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[13] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné nejprve v obecné rovině uvést, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků

zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

[14] Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje*“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 - 81). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 - 91).

[15] V projednávané věci je přitom nepochybné, že městský soud dvakrát žalobce vyzval k doložení jeho majetkových, výdělkových a osobních poměrů, aby mohl posoudit žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků. Žalobce však na tyto výzvy relevantně nereagoval a žádné konkrétní skutečnosti, které by jeho žádost osvědčovaly, nedoložil. Podání, která žalobce na místo toho městskému soudu adresoval, nejsou pro posouzení jeho žádosti rozhodná. Bez vlivu je v nich uvedené tvrzení žalobce, že své majetkové, výdělkové a osobní poměry osvědčil v jiném řízení před městským soudem, kde byl také od soudních poplatků osvobozen. K tomu Nejvyšší správní soud podotýká, že posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků musí být provedeno vždy individuálně ve vztahu ke konkrétnímu předmětu řízení a k okamžiku, v němž je vedeno. Na rozhodnutí městského soudu v projednávané věci proto nemůže mít žádný vliv skutečnost, že žalobce údajně potřebné dokumenty doložil v jiném řízení a že v tomto jiném řízení městský soud rozhodl o jeho osvobození od soudních poplatků, zvláště došlo-li k tomu již před osmi měsíci. Pokud městský soud opakovaně zaslal žalobci příslušný formulář, mohl žalobce jen stěží dospět k závěru, že jej vyplňovat nemusí a že jeho žádosti bude i bez toho vyhověno. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že v projednávané věci nebyly splněny zákonné podmínky pro to, aby městský soud žalobce od soudních poplatků osvobodil.

[16] Ve vztahu k žádosti o ustanovení zástupce správně uvedl již městský soud, že podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. lze ustanovit navrhopateli zástupce, kterým může být i advokát, pokud jsou splněny předpoklady, aby navrhovatel byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Z uvedeného ustanovení vyplývá přímá návaznost splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. na možnost ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Jak Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, „*přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. (...) Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení.*“ Vzhledem k tomu, že městský soud neshledal podmínky pro osvobození žalobce od soudních poplatků, nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[17] Žalobce tedy se svými námitkami neuspěl; jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného usnesení z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[18] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné účelně vynaložené náklady nad rámec běžné činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. září 2013

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu